

Nigde Omer Halisdemir University Journal of Social Sciences Institute

NOHÜSOSBİLD

e-ISSN: 2687-5306 / <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nohusosbil>

Araştırma Makalesi • Research Article

Reflection of April 23 National Sovereign And Children's Day Celebrations on Tan And National Newspapers (1935-1937)¹²

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamalarının Tan ve Ulus Gazetelerine Yansımaları (1935-1937)

Ayşen ARSLAN³

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 14 April 2021

Received in revised: 10 August 2021

Accepted: 16 August 2021

Keywords:

Tan

Ulus

April 23rd Festival

ABSTRACT

National holidays are days celebrated to commemorate important events that helped the formation of common values in national societies established under the influence of nationalism. Feasts have a great place in societies that want to remember these days in national unity and solidarity in order to strengthen their national identity. During the National Struggle, it was thought that such special days should be celebrated nationally as a national holiday, as it is known how important it is to open the Turkish Grand National Assembly, to abolish the sultanate, to pass on and remember the Revolution made after the proclamation of the Republic to future generations. For this reason, 23 April 1920, which is the main subject of our study, is the history of the Turkish people establishing a state of their own, under the leadership of Atatürk, with the discourse that "Sovereignty Belong to the Nation Unconditionally".

The subject of the study is the "April 23rd" celebrations between 1935 and 1937 according to Tan and Ulus Newspapers. In order to see how these holidays, which are common values of the people, were celebrated and how they unified around national values, the news of the holidays were examined chronologically through these important newspapers of the period. In the period examined by Tan and Ulus Newspaper, the preparations for the 23rd April Festival were reported days in advance, and extensive information was given about the celebration programs, public events and the content of the ceremonies.

Copies of Tan and Ulus Newspaper, which constitute the main source of our study, have been accessed through the Istanbul University Library. The reason why Tan and Ulus Newspaper were chosen as the material in the research was that these newspapers were the most active newspapers of the period between 1935 and 1937 in the Republic Period.

¹ Bu çalışma, "Tan ve Ulus Gazetesi'ne Göre Tek Parti Dönemi'nin Siyasi ve Sosyal Yapısı (1930-1939)" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Bu çalışma, 16-18 Aralık 2020 tarihleri arasında Nevşehir'de düzenlenen "Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi'nde" bildiri olarak sunulmuştur.

³ Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, aysenarslan10@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6761-5814

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 14 Nisan 2021

Düzeltilme tarihi: 10 Ağustos 2021

Kabul tarihi: 16 Ağustos 2021

Anahtar Kelimeler:

Tan

Ulus

23 Nisan Bayramı

ÖZ

Milli bayramlar, milliyetçilik akımının etkisiyle kurulan ulusal toplumlarda ortak değerlerin oluşmasını sağlayan önemli olayları anmak için kutlanan günlerdir. Milli benliklerini güçlendirmek amacıyla bu günleri milli birlik ve beraberlik içinde hatırlamak isteyen toplumlarda bayramların yeri çok büyüktür. Milli Mücadele döneminde, TBMM'nin açılması, saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı ve sonrası yapılan İnkılâpların gelecek nesillere aktarılmasının ve hatırlanmasının ne kadar önemli olduğu bilindiğinden bu gibi özel günlerin milli bayram olarak ulusça kutlanması düşünülmüştür. Bu nedenle çalışmamızın temel konusu olan 23 Nisan 1920, Atatürk önderliğinde “Egemenliğin Kayıtsız Şartsız Millete Ait Olduğu” söylemiyle Türk halkının kendi iradesiyle bir devlet kurduğunun tarihidir.

Çalışmanın konusu, 1935 ile 1937 yılları arasında Tan ve Ulus Gazetelerine göre “23 Nisan Bayramı” kutlamalarıdır. Halkın ortak değerleri olan bu bayramların nasıl kutlandığını ve milli değerler etrafında nasıl birleştiğini görmek için, dönemin bu önemli gazeteleri aracılığıyla kronolojik olarak bayram haberleri incelenmeye çalışılmıştır. Tan ve Ulus Gazetesinde incelenen dönemde 23 Nisan Bayramı için yapılan hazırlıklar günler öncesinden haber edilerek, kutlama programları, halkın etkinlikleri ve törenlerin içeriğine dair geniş bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmamızın temel kaynağını oluşturan Tan ve Ulus Gazetesi nüshalarına İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi vasıtasıyla ulaşılmıştır. Araştırma da materyal olarak Tan ve Ulus Gazetesi'nin seçilmesinin sebebi Cumhuriyet Dönemi'nde bu gazetelerin 1935 ile 1937 yılları arasında dönemin en aktif gazeteleri olmasıdır.

GİRİŞ

Milli bayramlar, milliyetçilik esası üzerine kurulan toplumlarda, ülkelerinin geleceği açısından dönüm noktası olarak gördükleri önemli gün ve olayları anmak için kutlanan günlerdir. Türkler de milli bayram ve milli günleri kutlama fikri ilk olarak II. Meşrutiyet döneminde, Türkçülük fikir akımının önem kazanmasıyla ortaya çıkmıştır (Çakmak, 2010: 87-109). Bu dönem de milli bayramların kutlanması Hüseyin Cahit Yalçın'ın fikri ile Meclis-i Mebusan görüşmelerin de kabul edilmiştir (Öztürk, 2015: 585-599). Milli Mücadele döneminde ise TBMM'nin açılması, saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı ve sonrası yapılan İnkılâpların gelecek nesillere aktarılmasının ve hatırlanmasının ne kadar önemli olduğu bilindiğinden bu gibi özel günlerin milli bayram olarak ulusça kutlanması düşünülmüştür. Bu sebeple çalışmamızın temel konusunu oluşturan 23 Nisan 1920, Atatürk önderliğinde “Egemenliğin Kayıtsız Şartsız Millete Ait Olduğu” söylemiyle Türk halkının kendi iradesiyle bir devlet kurduğunun tarihidir. Bu tarih TBMM'nin bir yıl sonra almış olduğu karar ile Türk Devleti'nin ilk bayramı olarak yani “Milli Bayram” olarak kabul edilmiştir. 1921 yılında TBMM'nin aldığı bir kararla 23 Nisan bayramı olarak ilan edilmesine rağmen ilk kutlama programı 23 Nisan 1922 yılında gerçekleşmiştir. Çocuk Bayramı ise Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin çocuklara yardım toplamak amacıyla 23 Nisan 1927'de bu günü Çocuk Bayramı olarak kutlamaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır (Özçelik, 2011: 265-284). 1927 yılında kutlanmaya başlayan Çocuk Bayramı'nın ilk kutlama programı Ankara'da, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde gerçekleşmiştir. Mustafa Kemal Paşa ve halkın bizzat katılımıyla şehirde bulunan bütün araçlar süslenerek çocuklar adına tahsis edilmiş ve Mustafa Kemal Paşa'nın himayesinde bulunan bando takımı çocuk sarayına götürülmüştür (Saban, 2019: 79). Aslında bugün 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanan bu bayramı “23 Nisan”, “Milli Hâkimiyet” ve “Çocuk Bayramı” başlıkları altında incelemek daha doğru olacaktır. 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılması “Milli Hâkimiyet Bayramı” olarak ilan edilmiş olsa da, 1935 yılında çıkarılan “Milli Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun” ile Meclis'in açılış tarihi “Milli Hâkimiyet Bayramı” olarak kabul edilmiştir (Akın, 1997: 91-94). Milli Hâkimiyet Bayramı'nın, 23

Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı adıyla kutlanmaya başlaması ise Milli Güvenlik Konseyi'nin 1981 yılında çıkarttığı bir kanun ile gerçekleşmiştir (Akin, 1997: 91-94).

Tan ve Ulus Gazetesinde incelenen 1935-1937 yılları arasında ki dönemde 23 Nisan Bayramı için yapılan hazırlıklar günler öncesinden haber edilerek, kutlama programları, halkın etkinlikleri ve törenlerin içeriğine dair geniş bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada görüldüğü üzere 1935-1937 yılları arasında 23 Nisan Milli Egemenlik Bayramı münasebetiyle tüm ülkede kutlanan bayram etkinlikleri en çok halkevlerinin katkılarıyla düzenlenmiştir. Halkevlerinde Milletvekilleri tarafından Milli Mücadeleyi anlatan konferanslar verilmiş, balolar ve konserler düzenlenmiştir.

Çocuk Bayramı kutlama programları ise en çok Çocuk Esirgeme Kurumunun katkılarıyla düzenlenmiştir. Tan Gazetesinin İstanbul, Ulus Gazetesinin Ankara'da yayınlanması sebebiyle bu şehirlerde şubeleri bulunan Çocuk Esirgeme Kurumları çocuklar adına etkinlikler organize etmiş, maddi yetersizliği olan çocuklar için yardımlar toplamıştır. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan bayram etkinlikleri şunlardır; çocuklar şehir bandosuyla birlikte Valilik, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi bazı yerlere ziyarette bulunmuşlar, resmigeçit törenleri yapılmış ve çocuklar için müsamereler organize edilmiştir.

23 Nisan Çocuk Bayramı ve Çocuk Haftası kutlama programlarının Çocuk Esirgeme Kurumu merkez ve şubeleri tarafından çocukların ihtiyaçları üzerine yapılacak konferanslar ile gerçekleşmesine, ayrıca bu önemli günlerin kutlanması için halkevleri ve parti örgütlerinin de konferanslar, müsabakalar ve müsamerelerle katkı sağlamasına dair karar verilmiştir (BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 4-20-9). 23 Nisan Çocuk Bayramı ve Çocuk Haftası sebebiyle Ankara'da coşkuyla ve büyük gösterilerle kutlanacak olan bayram kutlamalarının, diğer illerde ki kutlamalara örnek olması için bu gösterilerin film kaydına alınmasına dair bir karar alınmıştır (BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 15-79-7).

Çalışmamızın temel kaynağını oluşturan Tan ve Ulus Gazeteleri yayınlandığı dönemin en çok tirajlı gazetelerindedir. Tan Gazetesi yayın hayatına ilk olarak 1926 yılında Milliyet adıyla başlamıştır. Milliyet Gazetesi'nin sahibi ve başyazarı olan Mahmut Soydan aynı zamanda İş Bankasının kurucularındandır. Mahmut soydan Milliyet Gazetesi'nde başyazarlık yaptığı süre boyunca yayın politikasını özel sektörü destekleyici yönde sürdürmüştür (Çebi, 1988: 29). Gazete 23 Nisan 1935 yılından itibaren ise Tan adıyla yayın hayatına devam etmiştir. Milliyet adıyla yayımlandığı yıllarda günlük olarak genelde 4 ila 8 sayfa aralığında basılmış, satış fiyatı ise 5 kuruştur. Tan Gazetesi ismiyle yayın hayatına devam etmeye başladıktan sonra ise gazetenin sayfa sayısı 20 ile 30 sayfa aralığında arttırılmıştır.

Ulus Gazetesi'nin yayın hayatına başlaması Tan Gazetesinden de öncedir. Gazete, Sivas Kongresi'nde alınan bir kararla "İrade-i Milliye" adıyla Sivas'ta yayımlanmaya başlamıştır (Bakacak, 2009: 9). İstiklal savaşı yıllarında yayın hayatına başlayan İrade-i Milliye Gazetesi, Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye'nin Sivas'tan Ankara'ya gelişiyle birlikte yayın hayatına devam etmiş, ancak gazetenin giderek yayın politikasını değiştirmesi ve bölgesel sorunlarla ilgilenmesi sebebiyle 1922 yılında kapatılmıştır (Bakacak, 2009: 10). Mustafa Kemal Paşa İstiklal Mücadelesine devam etmek için Ankara'ya geldiğinde, Milli Mücadele ruhunun halkta oluşmasını sağlamak amacıyla bir gazete çıkarmaya karar vermiştir. Atatürk'ün bizzat isteğiyle Hâkimiyet-i Milliye adıyla 1920 yılında Ankara'da yayımlanmaya başlayan bu gazete 1934 yılından itibaren ise "Ulus" adıyla yayın hayatına devam etmiştir (Bakacak, 2009: 14).

1. 1935 Yılı Kutlamaları

Tan Gazetesinde 23 Nisan ile ilgili ilk habere "Bugün, Bu Hafta Neler Yapılacak ?" başlığı adı altında rastlanmıştır. Gazete de bayramın adı "Hâkimiyet-i Milliye Bayramı" olarak belirtilmiştir. Aynı zamanda "Bu büyük gün yarın ki büyüklerin, bugün ki yavruların da günüdür" başlığının atılmasıyla bu bayramın çocuk bayramı olarak kutlandığı da anlaşılmıştır. İstanbul da çok büyük bir kutlama programı hazırlandığı, Hâkimiyet-i Milliye Bayramı için halkevinde hazırlıkların yapıldığı haberine rastlanmıştır. Halkevinde kutlanacak bayram merasimin de CHP İstanbul İl Başkanı

tarafından bir konuşma yapılacağı, ayrıca konser verileceğine dair bilgi gazetede belirtilmiştir. Gazete de 23 Nisan haftasının çocuk haftası olarak bir hafta boyunca çeşitli etkinliklerle kutlandığı, çocuk haftasının ilk gününde resmigeçit töreni düzenleneceği ifadesine yer verilmiştir. Çocukların Fatih parkından saat 10.00'da arabalarla hareket edeceği, şehir bandosuyla beraber belediyeyi, parti binalarını, halkevini, Çocuk Esirgeme Kurumunu, Valiliği ve İstanbul Kumandanlığını ziyaret edecekleri ardından Taksim'de bulunan Cumhuriyet abidesine çelenk koyacakları bilgisine ulaşılmıştır. Bu kutlamalardan sonra Gülhane Bahçesinde çocuklar için müsamere düzenleneceği haberine gazetede yer verilmiştir. Ayrıca Ahmed Ağaoğlu tarafından 23 Nisan'ın önemi ve tarihi ile ilgili bir makale ve çocukların okuması için bir hikâyeye yer almıştır (Tan Gazetesi, 1935: 2-3). 1935 yılında Çocuk Haftasında Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından aşevi açılmış, her gün yaklaşık yirmi çocuğa yemek dağıtımı yapılmış, ayrıca çocuklara rozet dağıtılmıştır. Şişli Halkevi İçtimai Muavenet Şubesi ve Şişli-Feriköy Fikaraperver Cemiyeti tarafından çocuklar adına müsamere düzenlenmiş, kırk beş çocuğa elbise dağıtılmış ve iki yüz öğrenci sinemaya götürülmüştür (Tan Gazetesi, 1935:6).

Ulus Gazetesinde 1935 yılında bayram haberine ilk olarak "Çocuk Haftası" bugün başlıyor başlığı adı altında rastlanmıştır. Bayram töreninin saat 09.30'da başlayacağı, bütün öğrencilerin bir meydanda toplanarak İstiklal ve çocuk marşlarını okuyacağı belirtilmiştir. Ayrıca Falih Rıfkı Atay'ın, 23 Nisan'ın önemini ve tarihi sürecini anlatan bir makalesine yer verilmiştir (Ulus Gazetesi, 1935: 1). Gazete de Ankara da düzenlenen bayram törenlerinin ardından Uşak, Bafra, Safranbolu, Çanakkale, Tekirdağ, Muğla, Aksaray, Karahisar, Erzincan, Zonguldak, Maraş, Çankırı, Kırklareli, Samsun, Trabzon, Kars, Denizli ve Kütahya şehirlerinde de bayramın coşku ve sevinçle kutlandığı bilgisine yer verilmiştir (Ulus Gazetesi, 1935: 2). Bu yıl gazetede çocuk bayramı ile ilgili dikkat çeken haberlerden bir tanesi ailelerin çocukların geleceğine dair yatırım yapmak amacıyla kumbara almaları fikri önerilmiştir (Ulus Gazetesi, 1935: 7).

2. 1936 Yılı Kutlamaları

Tan Gazetesinde 1936 yılında ilk bayram haberine "Hâkimiyet-i Milliye ve Çocuk Bayramı İçin Zengin bir program Hazırlandı", başlığı adı altında rastlanmıştır. 23 Nisan Bayramı'nın her yıl olduğu gibi bu yılda coşkuyla kutlanacağı daha önceki yıllardan farklı olarak bu yıl bayram tatilinin 22 Nisan'dan itibaren başlayacağı, resmi dairelerin, okulların, bankaların 22 Nisan saat 13.00'dan itibaren kapanacağı haberine gazete de yer verilmiştir. Gazetede ki habere göre Çocuk Bayramı kutlama programı şu şekildedir; çocuklar Fatih parkında toplanarak süslenmiş otomobillere binip şehir bandosuyla birlikte halkevi, Çocuk Esirgeme Kurumu, Maarif Müdürlüğü, Vilayet ve İstanbul Kumandanlığını ziyarette bulunacaklar daha sonra da Taksim Cumhuriyet Abidesine gidecekler, burada İstiklal Marşını ve Cumhuriyet Marşını okuyacaklardır. Ardından Halkevi Başkanı Ağâh Sırrı Levent ile Talebe Birliği Neşriyat Şefi Abdülkadir Karahan konuşma yapacaklardır. Çocuk Haftası olması sebebiyle bir hafta boyunca kutlamaların süreceği, Alay köşkünde güzel okuma ve söyleme müsabakasının yapılacağı, ayrıca eğlence programlarının düzenleneceği gazete de belirtilmiştir. Çalışmanın incelendiği 1936 yılında dikkat çeken bir haber ise bir öğrencinin Vali'nin yerine geçerek gazetecilere beyanat vermesi ve çocuk heyetiyle görüşme yapması olmuştur (Tan Gazetesi, 1936: 10).

Ulus Gazetesinde 1936 yılında Falih Rıfkı Atay'ın, 23 Nisan'ın tarihi önemini anlatan bir yazısına gazetede yer verilmiştir. Ayrıca N. A. Küçüka isimli bir şahsın meclisin açılışını ve bayram olarak kabul edilmesine giden tarihi süreci anlatan bir yazısı da gazetede yer almıştır (Ulus Gazetesi, 1936: 1-2). Çocuk Haftası için kutlamaların Perşembe günü saat 10.00'da stadyumda öğrencilerin toplanması ile başlayacağı haberine gazete vasıtasıyla ulaşılmıştır. Bayram kutlama programı şu şekildedir; İstiklal Marşı ve çocuk marşı okunacak, ant içilecek, ardından Çocuk Esirgeme Kurumu adına Edirne Milletvekili Şeref Bey ve Kültür Bakanlığında görevlendirilmiş bir şahıs 23 Nisan Çocuk Bayramı için bir konuşma yapacaklardır. Daha sonra öğrenciler tarafından Türk bayrağı ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin bayrağıyla birlikte resmigeçit töreni düzenlenecektir. Çalışmanın incelendiği 1935-1937 yılları arasında Çocuk Haftası programlarının düzenlenmesin de en çok emeği olan kurumun Çocuk Esirgeme Kurumu olduğu görülmüştür. Bu yüzden gazetede Çocuk Bayramı adına yapılan etkinliklerden söz edilirken Çocuk Esirgeme Kurumunun çocuklar adına topladığı yardımlardan da bahsedilmiştir. Bu yardımlardan bazıları şu şekildedir; İstanbul'da görev yapmakta

olan doktorlar tarafından çocuklar için radyoda konferanslar verilmiş, suç işlemiş kimsesiz ve maddi desteğe ihtiyacı olan çocuklar için baroya müracaat edilmiş, bir arsa satın alınarak süt damlası⁴ binasının yapımına başlanmıştır. 245 çocuğa elbise, 114 çocuğa ayakkabı, 1200 çocuğa ilaç yardımında bulunulmuş, 2314 çocuğun diş tedavisi, 2674 çocuğun sağlık muayenesi yapılmıştır (Ulus Gazetesi, 1936: 6).

3. 1937 Yılı Kutlamaları

Tan Gazetesinde 1937 yılında bayram kutlamalarına dair ilk habere 22 Nisan tarihinde yer verilmiştir. Bir hafta boyunca Çocuk Bayramı için yapılacak etkinliklerden bahsedilmiş, ayrıca “Beyoğlu” ve “Eminönü” bölgesinde iki ayrı kutlama programının hazırlandığı belirtilmiştir. Kutlama programı şu şekildedir; ilkökul öğrencileri öncelikle Taksim’de bulunan abideye çelenk bırakacaklar ardından halkevinde tiyatro gösterisi yapılacaktır. 1937 yılında yapılan kutlamalar da diğer yıllardan farklı olarak çocuklar için bir garden parti’nin düzenleneceği haberi olmuştur. Ayrıca Şişli Çocuk Esirgeme Kurumu ve Şişli Halkevi tarafından yüz çocuğa kıyafet ve ayakkabı dağıtılmıştır (Tan Gazetesi, 1937: 10). Aynı yıl gazetede ki kutlama haberlerinde diğer yıllardan farklı olarak çocukların 23 Nisan ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlattıkları bir bölüme yer verilmiştir (Tan Gazetesi, 1937: 2). Çocuk mümessiller resmi makamları ziyaret ettikten sonra Atatürk’e bir telgraf çekerek saygılarını sunmuşlardır.

Ankara’da 23 Nisan Çocuk Bayramı’nın büyük sevinç ve coşkuyla kutlandığı daha sonra çocuk mümessillerin Atatürk’ün evine giderek ziyarette buldukları gazetede belirtilmiştir (Tan Gazetesi, 1937: 10). Çocukların bu ziyaretleri ve telgrafla bayramını kutlamalarının ardından Mustafa Kemal Paşa’da Anadolu Ajansı’nı görevlendirerek teşekkür dileklerinde bulunmuştur (Tan Gazetesi, 1937: 3). 23 Nisan için yapılan başka bir etkinlik çocukların özel olarak bir vapur ile gezdirilmeleri ve çocukların eğlenmesi için mızıkça çalınması olmuştur. Bu yıl Çocuk Haftası münasebetiyle Tan Gazetesi tarafından okullarda derece almış başarılı öğrencilere çocuk ansiklopedisinin bütün sayıları hediye edilmiştir (Tan Gazetesi, 1937: 1).

Ulus Gazetesinde ki habere göre 1937 yılında Çocuk Haftasının 23 Nisan Cuma günü başlayacağı anlaşılmıştır. İlk bayram haberi “Bugün Çocuk Bayramı Var” başlığıyla gazetede yer almıştır. Ankara’da bayram kutlama programının saat 10.00’da Ulus Meydanında İsmet İnönü Kız Enstitüsü, Kız ve Erkek Lisesi, Ticaret Lisesi, Kız ve Erkek Ortaokulları, Sanatlar Okulu, Müzik Öğretmen Okulu, İnşaat Usta Okulu ve İlkokul Beşinci Sınıfların katılımıyla resmigeçit töreni ile başlayacağı belirtilmiştir (Ulus Gazetesi, 1937: 1). Ayrıca gazetede Nurettin Artam isimli bir şahsın 23 Nisan’ın tarihte ki yerini ve önemini anlatan bir yazısına ve N. Baydar isimli bir şahsın Çocuk haftasının nasıl ve ne amaçla kutlanmaya başladığını anlatan yazısına yer verilmiştir. Bu yazıda çocuk ölümlerinin azaltılması, yetim ve öksüz çocuklar için gerekli yardımın yapılması, çocukların sağlık, sevgi, barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çocuk haftası programının organize edildiği ifade edilmiştir (Ulus Gazetesi, 1937: 13).

Ulus Gazetesinde 1937 yılında çocuk haftası ile ilgili dikkat çeken haberlerden bir tanesi, Hukuk İlmini Yayma Kurumu adına Avukat B. Fehmi Kural’ın çocuk hakları ve çocuk hukuku ile ilgili Ankara radyosunda yaptığı bir konuşma olmuştur. Av. Fehmi Kural bu konuşmasında medeni hukuk’a göre anne ve baba eğer çocuğun bedeni ve fikri gelişimini sağlaması için üzerine düşen görevi yerine getirmiyorsa çocuk haklarını korumak devletin görevidir diyerek çocuk haklarını savunmuştur (Ulus Gazetesi, 1937: 2).

23 Nisan Milli Hâkimiyet Bayramı adına halkevinde büyük bir tören yapılmıştır. Tören İstiklal Marşı ile başlamış ardından İçel Milletvekili Ferid Celal Güven’in milli mücadele ile ilgili olan

⁴ Süt Damlası Birimi, çocukların süt, sağlık ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Bu birimde doktorlar, tabipler ve hasta bakıcılar görev almıştır. Detaylı bilgi için bakınız: Güle Doğan, **Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi Umumi Rapor’unun Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi**, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak 2019.

konuşmasıyla devam etmiştir. Ferid Celal Güven konuşmasında 23 Nisan'ın Türk Milletinin hakiki inancının bir eseri olduğunu vurgulayarak, Osmanlı devletinin çöküşü, İzmir'in işgali, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışı, Sivas Kongresi, Erzurum Kongresi, İstanbul'un işgali, meclisin açılışı gibi hadiselerden bahsetmiştir. Daha sonra Halkevi Amatörleri Yaylı Sazlar Orkestrası'nın eşliğinde konser verilmiş ve piyesler oynanmıştır (Ulus Gazetesi, 1937: 6). Yine halkevinde Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından öğrenciler için saat 16.00'da başlayan bir balo düzenlenmiştir. Baloda eğlenceli filmler gösterime girmiş, yiyecek-ıçecek ikramı yapılmıştır. Baloya, Çocuk Esirgeme Kurumunun gündüz bakımevinde kalmakta olan dört beş yaşlarında ki küçük çocukların katılımı sağlanmıştır. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından baloya katılan kız çocuklar için beyaz tül den oluşan elbise, erkek çocuklar ise frak ve silindir şapkalar özel olarak hazırlanmıştır. Çocuk Esirgeme Kurumu küçük çocukların baloya gösterdikleri ilgi sebebiyle tekrar balo düzenleme kararı almıştır.

İzmir Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çok çocuklu ailelere yardım etmek amacıyla bir müsabaka düzenlenmiştir. Kurumun merkez binasında yapılan müsabakada 11 çocuğu olan Bahçıvan Mustafa birinciliği elde etmiştir. İkinciliği 11 çocuk annesi Binnaz, üçüncülüğü ise 11 çocuk babası olan Şevket isimli şahıs kazanmıştır. Gazetede ödülün içeriği ile ilgili ayrıntılı bir bilgi verilmemiş yalnızca kazananların iyi bir mükâfat elde ettikleri belirtilmiştir (Ulus Gazetesi, 1937: 6). 1937 yılında Çocuk Haftasının üçüncü gününde Çocuk Esirgeme Kurumu bahçesinde küçük çocuklar için mızıklar çalınmış, stadyumda gösteriler yapılmıştır (Ulus Gazetesi, 1937: 1). Gazete de bayramın dördüncü günü ile ilgili bir habere yer verilmemiş, beşinci günü kutlama programından bahsedilmiştir. Beşinci günü kutlama programı şu şekildedir; ilkokul öğrencilerine özel ücretsiz sinema gösterisi yapılmış, Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi bahçesinde sabahlara kadar süren etkinlikler düzenlenmiştir. Bayramın altıncı günü münasebetiyle de "Gürbüz Türk Çocuğu" müsabakası yapılmış ve halkevinde saat 16.00'da başlayan bir balo düzenlenmiştir (Ulus Gazetesi, 1937: 6). Çocuk Esirgeme Kurumuna, Çocuk Haftası dolayısıyla birçok yardım yapılmıştır. Gazetede ki haberde yer alan yardımlar şu şekildedir: Reşide Bayar isimli bir şahıs tarafından yirmi adet kıyafet, 1 büyük kutu bisküvi, 2 kutu şeker, Ankara Palas Otel tarafından 200 tane pasta, 100 portakal, Halk Pasta Salonu tarafından 3 kutu şeker, 3 kutu sandviç, Şerif isimli bir şahıs tarafından 400 adet börek, Akman mahalle bekçisi tarafından bir tepsi pasta, Ankara Pasta Salonu tarafından 120 tane pasta, İsmail Yaman isimli bir şahıs tarafından iki tepsi börek, Özen Pasta Salonu tarafından 96 tane sandviç, Hasan Paşa isimli kişi tarafından 100 tane sandviç ve poğaç, Arman Pasta Salonu tarafından bir tepsi pasta, Yeni Dünya Muhallebicisi tarafından 2 tabak muhallebi, Hacı Bekir isimli bir şahıs tarafından 100 adet şeker (Ulus Gazetesi, 1937: 4).

SONUÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış tarihi olan 23 Nisan, 1921 yılında alınan bir karar ile ilk milli bayram ilan edilmiştir. Daha sonra Himaye-i Etfal Cemiyetinin çocuklara yardım toplamak amacıyla 23 Nisanı Çocuk Bayramı olarak kutlamaya başlaması bayramın seyrini değiştirmiş ve bu tarih "Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı" olarak anılmaya başlamıştır.

Tan ve Ulus Gazetesinin 1935-1937 yılları arasında ki sayıları incelendiğinde bayram haberlerine sıkça rastlanmıştır. Bu yıllarda Halkevleri ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından geniş çapta etkinlikler düzenlendiği görülmektedir. Çocuk Haftası münasebetiyle bir hafta boyunca çocuklar için çeşitli oyunlar, müsabakalar organize edilmiştir. Ayrıca maddi desteğe ihtiyacı olan çocuklar için yardımlar toplanmıştır. İncelenen Tan ve Ulus Gazetelerinin İstanbul ve Ankara da yayınlanması sebebiyle çalışma daha çok bu şehirlerde kutlanan bayram etkinliklerine yoğunlaşmıştır.

Bu çalışmada "23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk bayramı" kutlamalarının, 1935-1937 yılları arasında yayımlanmış Tan ve Ulus Gazetelerinde yer alan bilgi ve belgeler ışığında aydınlatılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın incelendiği yıllarda en yaygın kitle iletişim aracının gazete olduğu düşünülerek araştırma gazeteler çerçevesinde değerlendirilmiş ve kronolojik olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın daha fazla detaylandırılması düşünüldüğünde dönemin diğer gazete nüshaları incelenebilir, kutlama programlarının detaylarında farklılıklar gözlemlenebilir. O döneme ait kutlama telgrafları başta olmak üzere mektuplaşmalar ve benzeri yazışmalar incelenebilir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 4-20-9.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 15-79-7.

II. Süreli Yayınlar

Tan Gazetesi 1935-1936-1937.

Ulus Gazetesi 1935-1936-1937.

III. Telif Eserler

Akın, V. (1997). “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı’nın Tarihçesi”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, II (3), 91-94.

Bakacak, A. (2009). Ulus Gazetesi’nin Muhalefet Yılları (1950-1960). Yayımlanmış Doktora Tezi, An Doğan, G. (2019). Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi Umumi Rapor’unun Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çebi, Murat S. (1988). Siyasal Bir Muhalefet Aracı Olarak Tan Gazetesi (1935-1945), Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, G. (2019). Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi Umumi Rapor’unun Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak 2019.

Öztürk, G. (2015). Republic Day Celebrations In Niğde (1926-1948). Gaziantep University Journal of Social Sciences,14 (3), 585-599.

Özçelik, M. (2011). 23 Nisan Çocuk Bayramı’nın Ortaya Çıkışı ve 1922-1929 Yılları Arasında 23 Nisan Kutlamaları, Gazi Akademik Bakış, 5 (9), 265-284.

Saban, Gülperi M. (2019). Milli Kimliğin Oluşturulması Bağlamında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Yayımlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

-
- Etik Beyanı** : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi durumun tespiti halinde NÖHÜSOSBİL Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.
- Yazar Katkıları** : Ayşen Arslan çalışmada giriş, literatür taraması, amaç ve sonuç bölümlerinde katkı sağlamıştır. Yazarın katkı oranı %100'dür.
- Çıkar Beyanı** : Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.
- Ethics Statement** : The authors declare that ethical rules were followed in all preparation processes of this study. In case of detection of the opposite situation, NÖHÜSOSBİL Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the author(s) of the study.
- Author Contributions** : Ayşen Arslan contributed to the study in the introduction, literature review, purpose and conclusion sections. The author's contribution rate is 100%.
- Conflict of Interest.** : There is no conflict of interest between the authors.
-